

Gondolatok a II. Országos Hon- és Népismeret Konferenciáról

Eger, 2015. szeptember 25–27.

Honismereti Szövetségünk első alkalommal 2014. november 14–16-a között Veszprémben szervezett országos konferenciát *Hon-és népismeret – hagyományátadás óvodától az egyetemig* témakörben a Veszprém Megyei Honismereti Egyesület közreműködésével. Elsősorban olyan főiskolai, egyetemi hallgatók meghívására törekedtünk, akik pedagógus pályára készülnek, elhivatottan készülnek arra, hogy leendő munkahelyük „lámpásai” legyenek. Az első „próbálkozás” az akkor még kisebb létszámú hallgatóság körében igen nagy sikert aratott, ami arra ösztönözte elnökségünket, hogy a megkezdett folyamatot folytassuk, az elméleti ismeretek mellett gyakorlati, módszertani segítséget is nyújtunk azoknak a hallgatóknak, akik már most készülnek a hon- és népismeret tanítására. A programot ennek megfelelően terveztük meg és állítottuk össze, olyan pedagógusokat kérve előadás tartására, akik már gazdag tapasztalatokkal rendelkeznek a témakörben. Három város (Veszprém, Törökszentmiklós és Esztergom) honismereti tankönyvei, munkafüzetei alapján terveztük meg az elmélet és gyakorlat bemutatását.

Eger városa – hagyományaihoz és szellemiségéhez híven – örömmel adott helyet a háromnapos rendezvénynek. Habis László polgármester üdvözlő gondolatait Gál Tibor fiatal önkormányzati képviselő tolmácsolta, aki az Olaszországból visszatelepült borász család fiaként hangsúlyozta a szülőföldhöz való kötődés erősségét, a szerzett ismeretek, tudás átadásának fontosságát.

A Megyei Honismereti Egyesület nevében Nemes Lajos elnök szólt a megyei egyesület huszonöt év előtti megalakulásáról, a megelőző évtizedek sokrétű eredményeiről – kiemelve a tudományos munkát, a kiadványok, a *Hevesi Honismeret* rendszeres megjelenését, a hagyományörzést, a táborkok, vetélkedők szervezését, a civil szervezetek összefogását.

Debreczeni-Droppán Béla, a Honismereti Szövetség elnöke is visszaemlékezett a honismereti mozgalom ezerkilencszázhatvanas évekbeli kibontakozására, a nagy történelmi elődökre, akik megalapozták a honismeret-helytörténeti munka sokrétűségét. Utalt a korábbi ifjúsági akadémiákra, iskola és honismeret konferenciákra, amelyekből kinőve hoztuk létre 2014-ben az első hon- és népismeret konferenciát azzal a céllal, hogy leendő pedagógusoknak módszertani segítséget adjunk a honismereti mozgalom sajátos eszközeinek felhasználásával. Ez évben elsősorban gyakorlati-módszertani ajánlásokat szeretnénk nyújtani szakavatott előadók segítségével.

A konferencia előadói sorában elsőként Baksa Brigitta docens (Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Vác) tudós tanárokra emlékezve áttekintette a helyismeret, honismeret tantervi előzményeinek tantervekbe illesztését az 1900-as évektől 2013-ig, majd felvázolta a jelenlegi 5. évfolyam kerettantervi követelményeit, bemutatva néhány tankönyvet is 2000-tól. Szólt arról a felmérésről, amely szerint nagyon kevés a honismeretet tanító pedagógusok száma, a hon- és népismeret szakos képzés és a mai napig nem oldódott meg.

Nagy Mariann docens (Pécsi Tudományegyetem) a pécsi egyetemen alkalmazott jó gyakorlatokat, követelményeket vázolta fel, amelyekkel a hallgatóknak rendelkezniük kell. Hangsúlyozta, hogy a hon- és népismeret órán a gyerekek a történelmi emlékezet változásait ismerhetik meg. Ehhez ismertetett néhány, a történelemtanár-képzésben alkalmazott jó gyakorlatot – így pl. a tanulmányi kirándulást, filmet, amelyekkel személyes kapcsolat alakul ki a hallgatókkal.

Sági Norberta főiskolai adjunktus (Kecskeméti Főiskola) azokról a tantárgyról szólt, amelyekhez kötik a hon- és népismeret tanítására való felkészítést. A felvázolt kurzustípusok tantárgyai azonosak a tanító- és óvónőképzésben, csak a módszertan tér el bizonyos fokig. Szabadidőben pedig citerazenekar, táncgyűttes működését segíti, szervezi.

Rigó Róbert főiskolai docens (Kecskeméti Főiskola) szerint a hallgatókkal is meg kell szerettetni a tantárgyakat, amelyeket majd át kell adniuk. Ennek érdekében működtetnek egy műhelyt a hallgatók bevonásával, amelynek ismertette céljait, fontosabb eredményeit. Megjelent tanulmányaik, kiadványaik, a szakdolgozat témák, a sokoldalú együttműködés mindennek megerősítését szolgálja.

Este Forróné Virág Zsuzsa szólt a drámapedagógia közösségépítő szerepéről, módszereiről, majd olyan drámapedagógiai játékokat mutatott be a hallgatók aktív közreműködésével, amelyeket maguk is alkalmazhatnak pedagógus pályájuk során.

A második nap előadásai az elmélet és gyakorlat egységében zajlottak meglévő tankönyvek, munkatatófüzetek felhasználásával.

Délelőtt Bosznai Éva Ibolya (Törökszentmiklós, Városi Óvoda) bemutatta az olvasófüzet létrejöttének körülményeit, hónapokra bontott fejezeteit, azok műveltségtartalmait és feladatait, amelyek mindig a legszűkebb környezetből indulnak. A bemutatott olvasófüzet hónapok szerinti műveltségtartalmakra épül. Csókáné Magyar Melinda pedig feladatlapok megoldásával tette érzékletessé a feladatokat.

Kálmáné Tolmár Ilona alsó tagozatos tanítónő (Törökszentmiklós, Hunyadi Mátyás Kéttannyelvű Általános Iskola) a munkafüzet létrejöttének azt a folyamatát mutatta be, amelyben a város valamennyi pedagógusa részt vett. Véleményük, javaslataik alapján gazdag képanyaggal illusztrált várostörténetet, olvasmányokat, játékokat, hónapokra lebontott hagyományörző feladatokat tartalmazó, a helytörténetet minden témakörbe beépítő munkafüzet jött létre. Ezekből válogatott feladatokat, amelyeket a résztvevőknek meg kellett oldaniuk.

Bőszéné Szatmári-Nagy Anikó a téma óvodai, iskolai oktatását segítő tankönyvek, olvasókönyvek, munkafüzetek fontosságáról szolt, amelyek sokrétűen hasznosíthatók mind a tanórán, mind azon kívül. Bemutatta azt a három tankönyvet és a hozzájuk tartozó munkafüzetet, amelyek koncepciója, szerkesztése a nevéhez kapcsolódik (Veszprém, Esztergom, Törökszentmiklós), és amelyek a gyakorlatban igazolták hasznosíthatóságukat.

Az általa elsőként szerkesztett, 2008-ban elkészült tankönyvet Pohl Brigitta és Pataki Beáta (Veszprém, Batthyány János Általános Iskola) mutatta be olyan szempontból, hogy a tankönyv milyen sokrétűen hasznosítható tanórán és iskolán kívül (iskolai, városi vetélkedők szervezésének alapja, társasjátékok stb.) úgy, hogy feladatlapokat készítettek és oldattak meg a hallgatókkal, sok módszertani ötletet adva.

Peragovics Ferenc és Gergely Endre az Esztergomi Dobó Gimnázium tanáraiként maguk is részt vettek az esztergomi tankönyv írásában, amely a Felvidék történetével együtt a régió történetét dolgozza fel. Peragovics Ferenc kiemelte a tankönyvből a 10. fejezetet, amely a polgári időszakot, a reformkor, a századforduló, az esztergomi érsekség meghatározó szerepét mutatja be. Gergely Endre pedig olyan szövegeket emelt ki és adott kézbe feladatlapokon, amelyekről el kellett dönten, korukban büntények voltak vagy nem.

Szalayné Király Júlia irodalomtörténész, múzeumpedagógus (Eger, Dobó István Vármúzeum) a Várban a Gárdonyi Év alkalmából készült kiállítás és gazdag program bemutatásával a hasznosítható módszerek gazdag tárházát sorakoztatta fel, majd bemutatta mindazokat a tárgyakat, eszközöket, amelyeket a gyerekprogramok szervezésekor használnak. A részt vevő pedagógusjelöltek önfeledten próbálták ki valamennyi játékot, vetélkedtek, öltöztek be korabeli ruhákba.

A tanórán kívüli módszerek egyikeként szakmai vezetéssel megtekintették a *Város a város alatt* néven az Egri Érsekség hatalmas pincerendszerének egy rövid szakaszát, felelevenítve a kapcsolódó helytörténeti ismereteket.

Összegezve a konferencia *tervezett és megvalósított céljait*, figyelembe véve a hallgatók ajánlásait, felvázoltuk következő évi terveinket. Nagyon hasznosnak tartották a sok gyakorlati feladatot, amelyeket a következő évben is kértek, ha lehet, még nagyobb arányban. Szövetségünk ezért is tartja kiemelkedő feladatának a megkezdett út folytatását, bízva a Nemzeti Kulturális Alap Szépirodalom és Ismeretterjesztés Kollégiuma további támogatásában, amely nélkül programunk nem valósulhatott volna meg.

Bartha Éva

A hon- és népismeret oktatásának lehetőségei*

A nemzeti kultúránk fontos részét képező népi kultúrának a *Nemzeti Alaptanterv* a *Hon- és népismeret* tantárgy keretében adott helyet. Ez a tantárgy kiemelkedő szerepet tölt be a szülőföld szeretetének megerősítésében, nemzeti örökségünk megbecsülésére nevelésben.

A benne foglalt ismeretek iskolai oktatásának igénye már akkor megfogalmazódott, amikor még működött a tradicionális paraszti társadalom, amely biztosította a generációk közötti hagyományozódás folyamatát. Jelenkorunkban azonban megsokszorozódott a feladat jelentősége, amikor Andrásfalvy Bertalan szavaival élve „*a társadalom működésének megváltozásával már kimarad a nemzedékek oktatásából mindaz, amit az iskola nem vállal fel*”.

* Elhangzott Egerben, a II. Országos Hon- és Népismeret Konferencián. *A Szerk.*